

## Kok

doelmatig gewerkt. Wij zien immers ook hoe moeizaam het opbouwen van een draagvlak voor een project als dit is. Dat is mijn reactie. Dat is ook de reden waarom ik de Kamer de aanvaarding van de motie over de Betuweroute ontraad.

De besluitvorming over de A73 is niet gekoppeld aan die over de Betuweroute. Ik weersta de verleiding om inhoudelijk te reageren op afwegingen die rondom de besluitvorming over de A73 in het kabinet kunnen worden gemaakt. Ik hecht eraan duidelijk te maken dat ook naar mijn mening de kameruitspraak van vorig jaar niet anders kan worden gelezen of geïnterpreteerd dan als de beslissing van de Kamer om aan het nieuwe kabinet te vragen tot een nadere afweging te komen. Ik deel de mening van de heer Bolkestein daarover. De nadere afweging heeft plaatsgevonden en krijgt volgende week haar afronding. De Kamer wordt van de uitkomsten daarvan op de hoogte gesteld. In het licht van de door mij gemaakte opmerkingen vind ik de motie van de heer Rosenmöller, waarin staat dat het kabinet uiterlijk vrijdag 3 maart tot een besluit moet komen over de A73, overbodig.

De heer **Rosenmöller** (GroenLinks): Voorzitter! Het is in ieder geval winst in dit debat, dat de minister-president zegt dat de discussie over de A73 volgende week vrijdag in de ministerraad wordt afgerond. Dat is voor collega Heerma en mij reden om onze motie in te trekken. Ik hoop overigens wel, dat het kabinet het goede besluit neemt.

De **voorzitter**: Aangezien de motie-Rosenmöller/Heerma (23772, nr. 5) is ingetrokken, maakt zij geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

De heer **Wallage** (PvdA): Voorzitter! Hoewel ik het inhoudelijk eens ben met de keuze die GroenLinks met betrekking tot het tracé heeft gemaakt, ben ik het met de minister-president eens als hij zegt dat de Kamer daarover tot dusver geen uitspraak heeft gedaan. De Kamer heeft inderdaad aan het kabinet gevraagd om er opnieuw naar te kijken, en dat is ook gebeurd. Het kabinet kan zich dus vrij achten om daarin gewoon een zakelijke afweging te maken. Ik kan mij vrij achten om dat kabinetsbesluit

vervolgens te beoordelen vanuit de opvatting die de PvdA-fractie heeft. Wij behoeven straks dus geen debat te krijgen over de vraag of het kabinet wel naar de Kamer heeft geluisterd. Dat heeft het inderdaad gedaan door tot een heroverweging te komen.

Minister **Kok**: Zo is het.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Namens de Kamer dank ik de regering voor de verstrekte inlichtingen.

Ik stel voor, aanstaande dinsdag over de ingediende motie te stemmen.

Daartoe wordt besloten.

□

De **voorzitter**: Ik verneem dat de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij thans niet aanwezig is. Derhalve zal het debat over het verslag van het algemeen overleg inzake de gelegenheidsarbeid niet voor de lunchpauze, maar aan het eind van de vergadering plaatsvinden.

De vergadering wordt van 12.18 uur tot 13.15 uur geschorst.

De **voorzitter**: De ingekomen stukken staan op een lijst die op de tafel van de griffier ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan, aan dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

---

### Regeling van werkzaamheden

De **voorzitter**: Ik stel voor, toe te voegen aan de agenda van de volgende week:

- het wetsvoorstel Inwerkingtreding van en aanpassing van wetgeving aan de Wet op de motorrijtuigenbelasting 1994 (Invoeringswet Wet op de motorrijtuigenbelasting 1994) (23934). Het betreft hier een afrondend debat.

Ik stel voor, te behandelen in de vergadering van 7 en 9 maart:

- het wetsvoorstel Balansverkortings

geldelijke steun volkshuisvesting (23817).

Overeenkomstig de voorstellen van de voorzitter wordt besloten.

De **voorzitter**: Ik schat in dat het debat over het verslag van het algemeen overleg over gelegenheidsarbeid rond 15.30 uur gevoerd zal kunnen worden. Het lijkt mij verstandig, vanmiddag alleen de eerste termijn van de zijde van de Kamer inzake wetsvoorstel 23029, R1461 te houden.

De heer **Verhagen** (CDA): Is het mogelijk dat ook het antwoord van de regering in eerste termijn vandaag wordt afgehandeld? Dat is bevorderlijk voor de meningsvorming in het debat.

De **voorzitter**: Ik aarzel licht. Wij moeten uiterlijk om 18.30 uur ophouden, want dat is nu eenmaal de agenda. Ik denk niet dat het verstandig is om het antwoord van de regering af te breken. Ik streef ernaar, de eerste termijn hoe dan ook te onderbreken om rond 15.30 uur het debatje over de gelegenheidsarbeid te voeren.

Het woord is aan de heer Biesheuvel.

De heer **Biesheuvel** (CDA): Voorzitter! Bij de behandeling van de begroting van Sociale Zaken en Werkgelegenheid het afgelopen najaar heeft de CDA-fractie geconstateerd dat de boeteregeling in de WAO ± de malusregeling ± geen draagvlak meer heeft, omdat de regeling in de praktijk niet effectief blijkt te zijn. Gisteren is een uitspraak van de Centrale raad van beroep bekend geworden, waarin een juridisch oordeel wordt gegeven over een aantal boete-opleggingen. Nu blijkt dat deze regeling ook juridisch gezien op drijfzand berust. Ik verzoek u, te bevorderen dat het kabinet op z'n minst aangeeft hoe het denkt over die uitspraak van de Centrale raad van beroep. Moeten wij, nu niet alleen de effectiviteit maar ook het juridisch gehalte van deze regeling zwaar ter discussie staat, niet zo snel mogelijk tot een afschaffing ervan komen?

De **voorzitter**: Ik stel voor, het stenogram van dit deel van de vergadering door te geleiden naar het kabinet.

## Voorzitter

Daartoe wordt besloten.

Aan de orde is de behandeling van:  
- **het voorstel van rijkswet  
Wijziging van de Rijkswet op het  
Nederlanderschap (23029,  
R1461).**

De algemene beraadslaging wordt geopend.

□

De heer **Dittrich** (D66): Mijnheer de voorzitter! Het wetsvoorstel dat wij vandaag behandelen is van grote betekenis voor iedereen die in Nederland leeft maar ook voor Nederlanders in het buitenland. Het verkrijgen van een bepaalde nationaliteit of zelfs maar het enkele aanvragen daarvan is een zeer belangrijk emotioneel moment in iemands leven en dus ook van vreemdelingen die in Nederland wonen. De vragen die worden gesteld aan een vreemdeling die Nederlander wil worden, kunnen zeer ingrijpend zijn. Dit geldt met name voor vragen rond het inburgeringsvereiste.

Voorzitter! Staat u mij toe dat ik een voorbeeld uit de privé-sfeer noem. Mijn vader was vluchteling en zijn nationaliteit was hem afgenomen. Toen ik geboren werd, was ik stateloos. Toen mijn vader voor hemzelf en voor de kinderen de Nederlandse nationaliteit aanvroeg, kwam er op een dag dat mijn vader naar zijn werk was een agent van de vreemdelingenpolitie aan de deur. Deze zei toen tegen mijn moeder dat hij achtergrondinformatie nodig had, onder andere om te beoordelen of mijn vader goed was ingeburgerd. Tijdens het gesprek dat zich ontspon, vroeg hij haar op welke politieke partij zij stemde. Mijn moeder vroeg of dat niet geheim was, maar de agent gaf aan dat dit voor de beoordeling van de inburgering van belang kon zijn. Ik moet hierbij zeggen dat dit zich heel lang geleden afspeelde, in elk geval vóór 1966. Hoewel mijn moeder het heeft ervaren als een inbreuk op haar privacy, antwoordde zij naar waarheid dat zij KVP stemde. Of dit antwoord er wat mee te maken heeft, weet ik niet, maar korte tijd later werden wij Nederlander.

Voorzitter! Dit brengt mij op het eerste punt en dat is het inburgeringsvereiste. Artikel 8

bepaalt dat vreemdelingen in aanmerking kunnen komen voor het Nederlanderschap als zij onder andere in de Nederlandse samenleving als ingeburgerd kunnen worden beschouwd op grond van het feit, dat zij beschikken over een voor het algemeen maatschappelijk verkeer voldoende kennis van de Nederlandse taal en zij zich ook overigens in de Nederlandse samenleving hebben doen opnemen. Maar wat houdt dit vereiste nu in concreto in? De regering schrijft in de nota naar aanleiding van het eindverslag van januari 1994 dat een belangrijk element van inburgering de kennis van de Nederlandse taal is en dat zij van plan is om met betrekking tot de taalbeheersing tot een grotere uniformiteit van beoordeling te komen. Een externe instantie heeft opdracht gekregen om de mogelijkheden te onderzoeken van een objectieve methode van toetsing. Ik hoor graag van de staatssecretaris wat de resultaten van het aangekondigde onderzoek zijn.

D66 vindt het overigens een loffelijk streven om te komen tot uniformering, objectivering en standaardisering van de toetsing van het inburgeringsvereiste, waarin de taaleis is inbegrepen. Maar houdt dit nu ook in dat het kunnen schrijven en lezen van het Nederlands als selectie criterium wordt aangenomen? D66 heeft daar geen behoefte aan. Ik heb een amendement van het CDA op dit punt gezien, dat naar de mening van mijn fractie niet zou moeten worden aangenomen. Wij vinden het belangrijk dat iemand zelfredzaam is in de samenleving, maar er moet rekening mee worden gehouden dat veel mensen die Nederlander willen worden, uit een land komen met een heel ander type schrift en op latere leeftijd nauwelijks meer Nederlands kunnen leren schrijven. Dat is erg moeilijk: een aantal naturalisanten is analfabeet, maar er zijn bijvoorbeeld ook mensen bij met een handicap. Wat de fractie van D66 betreft, hoeft dat schrijfvaardigheidsvereiste niet in de wet te worden opgenomen.

De heer **Verhagen** (CDA): Is de heer Dittrich niet met mij van mening dat het op grond van artikel 10, de hardheidsclausule, mogelijk is om analfabeten op hogere leeftijd die niet meer in staat zijn om taalvaardigheid te verwerven, of visueel

gehandicapt, vrij te stellen van de eisen die in artikel 8 worden gesteld?

De heer **Dittrich** (D66): Artikel 10 is de hardheidsclausule. Ik kan mij een eerdere discussie met de heer Verhagen herinneren die ook over een hardheidsclausule ging. Het lijkt mij belangrijk dat een hardheidsclausule beperkt wordt gehouden en dat niet heel grote groepen mensen die aan te wijzen zijn, onder een hardheidsclausule worden gebracht. Ik zie een hardheidsclausule als iets waaraan individueel getoetst moet worden. Het lijkt mij geen goede zaak om heel grote groepen onder het bereik van artikel 10 te laten vallen, want dat is wat de heer Verhagen suggereert. Dan moet de hoofdregel anders geformuleerd worden.

De heer **Verhagen** (CDA): Heeft de heer Dittrich aanduidingen dat het om heel grote groepen gaat? Ik leid hieruit namelijk af dat dit zijn voornaamste bezwaar is.

de heer **Dittrich** (D66): Ik kan hierover geen cijfers geven. Uit ervaringen die allerlei instanties hebben opgedaan, bijvoorbeeld het NCB, met mensen die de Nederlandse nationaliteit aanvragen, blijkt echter dat bijvoorbeeld analfabetisme bij oudere mensen een belangrijke rol kan spelen.

Wat D66 betreft zouden er ook geen eisen moeten worden gesteld aan de kennis van de Nederlandse maatschappij en staatsinrichting, die ook niet aan autochtone Nederlanders met een vergelijkbaar opleidingsniveau worden gesteld. Wordt er overigens bij de beoordeling van de inburgering rekening mee gehouden, dat in veel gemeenten erg lange wachtlijsten bestaan om een cursus Nederlands en Nederlandse maatschappij te volgen? Als de vreemdeling zijn best heeft gedaan om Nederlands te leren, maar de gemeente kon geen cursusplaats verzorgen, behoort het in de opvatting van D66 niet aan de vreemdeling te worden tegengeworpen.

In maart 1995 komt de minister van Binnenlandse Zaken na overleg met de Vereniging van Nederlandse gemeenten met een uitgewerkt plan voor de inburgeringstrajecten. Wil de staatssecretaris aangeven wat nu de relatie is tussen inburgeringstrajecten voor nieuwkomers en de